VOCEA PĂRINȚILOR PRIVIND CALITATEA POLITICILOR ȘI PRACTICILOR DE ÎNVĂȚARE A LIMBII ROMÂNE DE CĂTRE ELEVII ALOLINGVI

PARENTS' VOICE ON THE QUALITY OF POLICIES AND PRACTICES FOR LEARNING THE ROMANIAN LANGUAGE BY NON-NATIVE STUDENTS SPEAKERS

CZU: 37.018.262:37.01:811.135.1'243 **https://doi.org/10.59295/spd2025s.81**

Viorica GORAŞ-POSTICĂ
ORCID: 0000-0001-9096-621X
E-mail: viorica.goras@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Silvia NASTASIU
ORCID: 0000-0001-9010-4062
E-mail: silvia.nastasiu@usmf.md
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu", Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Through this study, we aimed to elucidate the role of parents, especially non-native speakers, in the educational process in the country through the lens of national educational policies, the linguistic difficulties encountered by non-native speakers, as well as the perceptions of parents reflected in a questionnaire applied among families with a mother tongue other than Romanian. Partnership with parents in the Republic of Moldova cannot be effective without a differentiated approach, adapted to their linguistic and cultural needs. Although there is a clear legislative and institutional will to promote the Romanian language, the success of the approach depends on the effective involvement of parents and the support offered to them.*

Keywords: *non-native speakers, school curriculum, survey, Romanian language, school partnership with family.*

INTRODUCERE

Parteneriatul educațional este unul din deziderateле cheie ale educației, dar și o directivă importantă a politicilor sociale și educaționale într-o perioadă „care respectă și valorizează copilul și copilăria. El este nu numai un concept, ci și o atitudine în câmpul educației" [1]. Actualmente, actul educațional nu mai poate fi conceput fără implicarea directă a părinților. Deși, oficial, școlii îi revine misiunea de a asigura formarea comportamentelor prosociale, „familia rămâne în continuare instituția care pune bazele acestui proces. Părinții sădesc în sufletul copiilor dorința de bine, adevăr, frumos, onestitate, dreptare, bunătate, ajutor, solidaritate, credință, iubirea de patrie și de semeni"[2].

Educația copilului a devenit un act de colaborare, în care profesorii, elevii și părinții sunt „actori" interdependenți. Părinții nu mai au un rol pasiv, ci contribuie substanțial la conturarea parcursului educațional al copiilor, fiind consultați în luarea deciziilor importante. Astfel, parteneriatul educațional are la bază încrederea reciprocă, comunicarea permanentă și respectul față de rolurile fiecăruia.

Modificările importante în sistemul educațional din ultimele decenii din Republica Moldova sunt orientate spre modernizare, transformare și aliniere la standardele europene, însă implicarea părinților în procesul decizional și didactic variază mult în funcție de regiune, tipul instituției și statutul socio-lingvistic al părinților. Este cunoscut faptul că Republica Moldova recunoaște rolul părinților în actul educațional prin documentele-cheie, precum *Codul Educației* și *Strategia de dezvoltare „Educația 2030"*. Acestea subliniază principiul participării și al parteneriatului școală-familie-comunitate; promovează o educație incluzivă, echitabilă și de calitate, precum și dezvoltarea competențelor lingvistice, digitale și civice ale elevilor [3]. În acest sens, modelul de parteneriat educațional promovat în Republica Moldova se bazează pe principii europene, cum ar fi: participarea activă a familiei în actul educației; dialogul constructiv părinte-cadru didactic; responsabilizarea ambelor părți pentru reușita școlară a elevului [4]. Așadar, parteneriatul educațional școală-părinți este instrumentul care vine în sprijinul factorilor educaționali (profesori-părinți), nu pentru a suplimenta sarcinile sau obligațiile pe care aceștia le au, ci pentru a le conștientiza întru totul [5]. Rolul părinților este esențial în susținerea copiilor în dobândirea competențelor-cheie, inclusiv a limbii române. În practică, însă, gradul de implicare a părinților este inegal, relațiile cu unii părinți fiind episodice și ineficiente, iar structurile de participare sunt adesea formale sau simbolice/ neînsemnate.

Limba română, în calitate de limbă oficială a Republicii Moldova, are un rol fundamental în coeziunea socială și în promovarea valorilor democratice și reprezintă o prioritate strategică a Republicii Moldova, stipulată clar în *Articolul 13 din Constituție*, care a fost modificat prin *Legea nr. 52 din 16 martie 2023,* ca urmare a *Deciziei Curții Constituționale din 5 decembrie 2013*. Această decizie a consfințit caracterul oficial al limbii române, înlocuind sintagma „limba moldovenească" cu „limba română"[6]. Modificarea dată este reiterată și în actele educaționale, precum *Codul Educației al Republicii Moldova* (2014) și *Strategia de dezvoltare a educației „Educația 2030*" (2023), unde se subliniază necesitatea formării competențelor lingvistice ale tuturor cetățenilor, indiferent de limba maternă; integrarea lingvistică a minorităților, ceea ce implică o abordare incluzivă a părinților alolingvi; se insistă pe formarea unor cetățeni activi, multilingvi, adaptabili societății cunoașterii, ceea ce implică consolidarea relației școală-familie; se precizează atribuțiile părinților, printre care se evidențiază colaborarea activă cu cadrele didactice și participarea la activități extracurriculare etc.

La modul practic, în viața cotidiană a țarii se observă o utilizare tot mai frecventă a limbii ruse în spațiul public, ceea ce generează un dezechilibru în raport cu statutul limbii române. Astfel, o provocare semnificativă o reprezintă integrarea lingvistică a ele-

vilor refugiați din Ucraina, care frecventează școlile din Republica Moldova, majoritatea provenind din familii rusofone sau vorbitoare de ucraineană. În multe cazuri, părinții nu cunosc limba română, ceea ce limitează capacitatea lor de a susține învățarea copilului și de a colabora activ cu instituția școlară.

În acest context, parteneriatul dintre școală și părinți nu este doar o opțiune pedagogică, ci o necesitate sistemică – în *art. 54* din *Codul Educației* se definește clar rolul părinților în colaborarea cu instituțiile de învățământ, implicarea acestora în procesul decizional și în sprijinirea elevilor în învățarea limbii române. În același timp, Strategia *Educația 2030* promovează cetățenia responsabilă, incluziunea, plurilingvismul și învățarea pe tot parcursul vieții ca piloni ai sistemului educațional.

MATERIAL ȘI METODĂ

Într-un cadru mai amplu de monitorizare a procesului de implementare a Curriculumului școlar curent din Republica Moldova, cu scopul de a evalua percepțiile părinților privind procesul educațional și dificultățile legate de studierea limbii române, dar și a altor discipline școlare, a fost distribuit în mod virtual un chestionar pe un eșantion de părinți alolingvi (83 de respondenți) ai elevilor din școlile publice: liceu – 62,7%, gimnaziu – 31,3%, școala primară – 6%, majoritatea având domiciliu în municipiile din țară - 96,4% dintre aceștia, 75,6% dintre respondenți având studii superioare. Menționăm că insistența profesorilor implicați în proiect de a colabora cu părinții și de a obține răspunsuri cât mai multe la chestionare, de la diferite categorii de părinți, cu elevi din diferite clase, din varii zone geografice a fost destul de mare, pe parcursul întregului semestru 2 din anul de învățământ 2024 -2025. Însă reticența respondenților s-a manifestat în diferite moduri: pe de o parte, mai mult de jumătate au menționat că nu cunosc limba română la nivel de înțelegere și scriere ca să poată răspunde, pe de altă parte, au fost invocate în mod frecvent și alte motive – nu dispun de timpul necesar, nu au competențe digitale suficiente, copiii nu au timp și răbdare sau nu pot pur și simplu să îi ajute etc. Toate aceste cauze relevă, per ansamblu, unele caracteristici definitorii ale interesului părinților pentru subiectul dat, dar și calitatea parteneriatului lor cu școala, în general,

REZULTATE ȘI DISCUȚII

La întrebarea din chestionar, care solicita răspunsuri multiple, *Pe care dintre disciplinele studiate de copilul Dvs. le considerați utile pentru viitorul lui?,* 89% dintre respondenți au optat pentru limba străină și 82,9% - pentru limba română, 73,2% - limba rusă. Această situație nu surprinde prin nimic, este evident interesul prioritar pentru limbile străine în era informației și a globalizării, dar și procentul impunător al părinților care recunosc importanța limbii oficiale a statului, vorbită de majoritatea locuitorilor săi. Concurența cu limba rusă a fost și rămâne o realitate istorică în această zonă europeană multiculturală și multilingvă, fenomen social politizat în mod excesiv, din păcate, care afectează atitudinea și, implicit, calitatea comunicării în limba română la toate nivelurile.

Dintre opiniile argumentative ale respondenților, am selectat câteva, mai relevante, pentru mini-studiul nostru și anume: aceste discipline sunt importante pentru profesia aleasă a fiului meu; toate disciplinele propuse sunt temelia unui viitor decent al copiilor, dar cheia spre acel viitor constă în asimilarea limbilor străine…; fiecare elev trebuie să știe limba maternă și limba străină; ajută la dezvoltarea capacității de a analiza și dezvoltării gândirii critice; competențele de cunoaștere a limbii de stat și a limbilor străine sunt necesare pentru adaptarea și încadrarea în societatea modernă.; cunoașterea unei limbi străine este de mare ajutor în viață, este un mare beneficiu personal social și profesional.

La solicitarea de a numi *disciplinele ale căror conținuturi nu sunt accesibile pentru copilul dvs.,* respondenții au menționat că matematica nu este accesibilă pentru 27,8% dintre respondenți, iar limba română - pentru 24,1%:

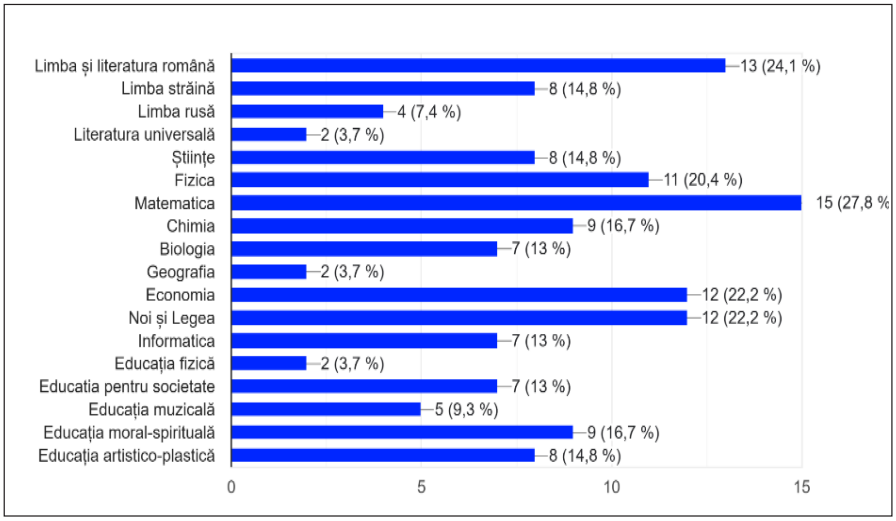

Figura 1. Disciplinele ale căror conținuturi nu sunt accesibile copilului

Printre explicațiile respondenților despre acest fapt, am remarcat: predarea slabă a acestor lecții; materialul este greu, se dau multe teme pe acasă; programa este complicată și nu corespunde vârstei copiilor; fiul meu are capacitați individuale, pe care el le dezvoltă singur; conținuturile nu sunt accesibile pentru copilul meu, deoarece subiectele nu au fost încă studiate; multe discipline pot fi opționale; este greu și uneori nu înțelege tema; pentru că frecventăm liceul rus, de aceea întâlnim dificultăți la limba de stat; limba română este inaccesibilă multor copii și părinți, este greu de învățat.

Astfel, aceste răspunsuri denotă faptul că majoritatea părinților apreciază valoarea limbii române în formarea copiilor, dar menționează dificultăți legate de accesibilitatea limbajului, volumul mare de teme, metode de predare nepotrivite, cât și lipsa unei comunicări eficiente în limba română între părinți și școală, care afectează în ultimă instanță, calitatea parteneriatului educațional. Mulți părinți solicită o simplificare a Curriculumului, mai ales la matematică și limba română, precum și introducerea unor abordări mai

practice în predarea disciplinelor școlare. Sperăm că inițiativele ministerului de resort de a contribui la optimizarea situației pe termen mai lung, chiar dacă investițiile în elevii absolvenți, inclusiv printr-un program remedial la nivel național s-a justificat parțial.

La întrebarea *La care discipline reușita copilului Dvs. nu este satisfăcătoare*, părinții au optat pentru *matematică* – 64,6%, *limba română* – 33,3% și *fizica* – 29,2%:

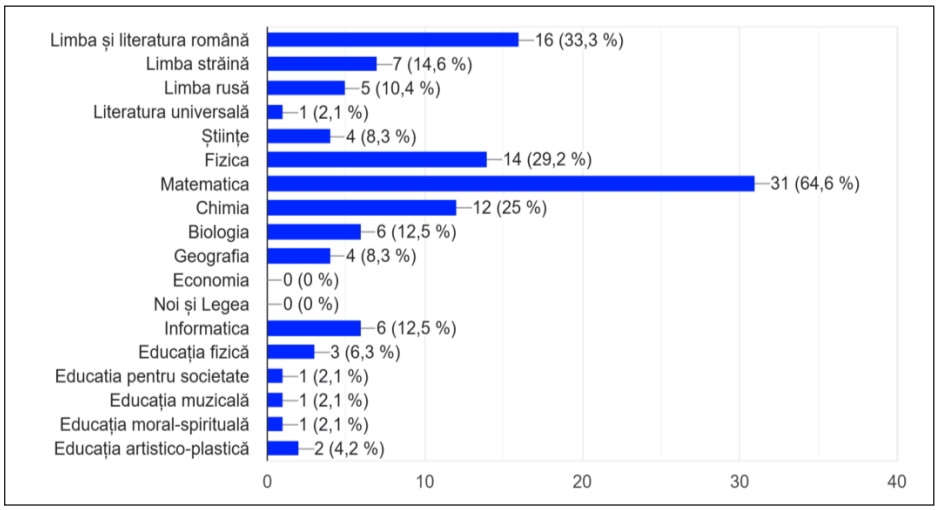

Figura 2. Discipline școlare la care reușita copilului nu este satisfăcătoare

Referitor la *cauzele insuccesului școlar al copilului* lor (fig. 3), părinții au semnalat: *curricula supraîncărcate* – 47,6%, *manualele aglomerate cu informații, teorie* – 39,7%, *interesul scăzut față de școală* – 33,3%, iar 30,2% dintre respondenți au menționat *sistemul rigid de evaluare/notare*:

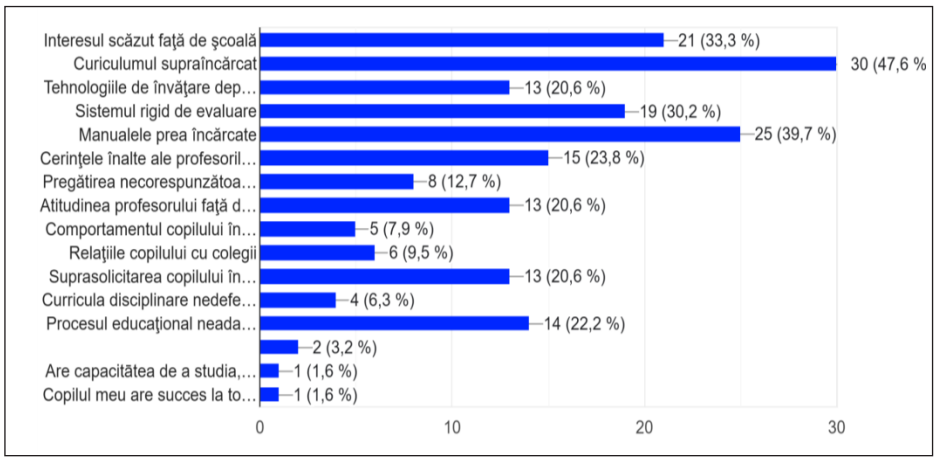

Figura 3. Cauzele nereușitei copilului, în viziunea părinților

Opiniile părinților vizavi de *corectitudinea repartizării orelor la disciplinele școlare* (distribuite grafic în fig.4) nu sunt alarmante, din punctul nostru de vedere, de vreme ce 83,7 din totalul de respondenți susțin, în general că acest lucru le convine într-o măsură mare și suficientă, referindu-se la toate disciplinele. Nu am înregistrat comentarii sau obiecții specifice la LLR, dar contraargumentele din opiniile calitative privitoare la surmenajul elevilor și aglomerarea cu teme de casă și teorie, lipsa de practică, inclusiv a comunicării, urmează a fi conectate în mod echilibrat de către viitorii conceptori de curriculum, dar și de fiecare practician în sala de clasă și în relațiile cu părinții.

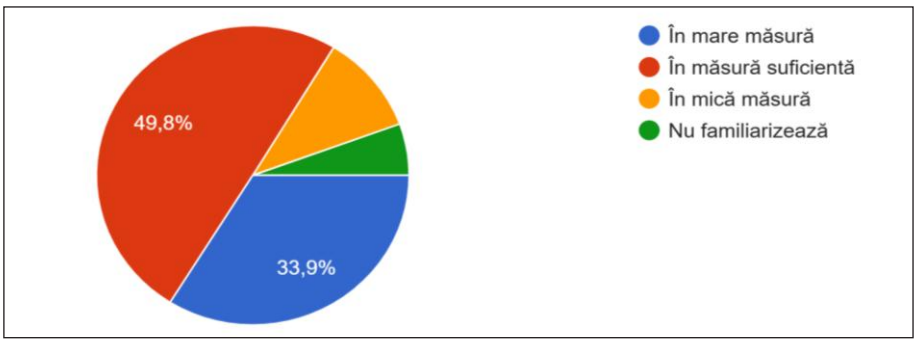

Figura 4. Aprecierea gradului de corectitudine a realizării orelor în Curriculum

Aceeași situație, cu mici diferențe procentuale, care confirmă aspectele pozitive remarcate de părinți, pe marginea *gradului de familiarizare a părinților cu, curricula disciplinare* se relevă mai jos.

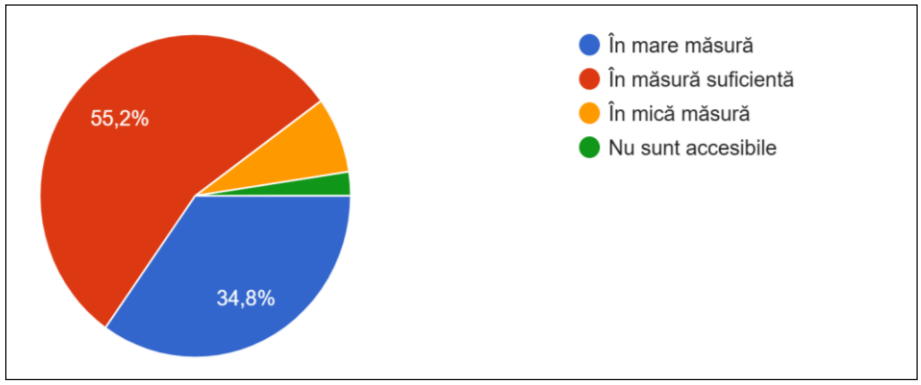

Figura 5. Opinia despre gradul de informare a părinților despre conținuturile curriculare

Astfel, putem conchide că datele culese din prima parte a chestionarului aplicat părinților alolingvi denotă o realitate complexă. Mulți părinți consideră *limba română* fundamentală pentru integrarea și succesul academic al copiilor lor, alții subliniază multitudinea de probleme cu care se confruntă – curricula și manualele încărcate, limbajul

complicat, lipsa suportului părinților din cauza necunoașterii limbii române. Tot în acest context, sunt formulate și unele sugestii privind reducerea curriculumului, implementarea metodelor inovative de predare a disciplinelor pentru a crește motivația studiului, facilitarea caracterului practic al conținuturilor învățării, cât și implicarea activă a părinților în activitățile școlii, nu doar în cele extracurriculare. Fiecare părinte înțelege astăzi că a fi un părinte activ, implicat în educația copilului său nu se reduce doar la înțelegerea nevoilor copilului, dar vizează și expectanțele pe care părinții le au din partea societății, întrucât evoluția și sănătatea copiilor nu este numai responsabilitatea părinților, ci și a societății în ansamblu [7].

Școala și părinții vor putea construi relații de parteneriat viabil și să realizeze cu succes obiectivele educaționale atunci când vor depune toate eforturile pentru crearea și menținerea unei „relații productive predominate de reciprocitate și încredere"[8]. Este recunoscut faptul că numai atunci „ când părinții, elevii si profesorii se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor un mediu prietenos și o comunitate de suport care începe sa funcționeze [9]. Alte aspecte care vor desfășura problematica din articolul dat, urmează să scoată în evidență și calitatea cetățeniei responsabile, promovată de Cadrul de referință al Curriculumului National (2017) prin profilul absolvenților, materializată, în special, prin practicarea competențelor de comunicare la diferite niveluri, care, în ultimă instanță, poate avea impact durabil, pozitiv și constructiv asupra relațiilor și coeziunii sociale în stat, favorizând pacea și buna înțelegere, contribuția pentru binele comun.

CONCLUZII

Parteneriatul cu părinții în Republica Moldova nu poate fi eficient fără o abordare diferențiată, adaptată nevoilor lingvistice și culturale ale acestora. Deși există o voință legislativă și instituțională clară pentru promovarea limbii române, succesul demersului depinde de implicarea efectivă a părinților și de sprijinul oferit acestora, dar și de nivelul de responsabilitate și implicare civică, în general. Într-o societate plurilingvă, comunicarea interculturală, empatia și cooperarea rămân esențiale pentru formarea unei generații bine integrate, care respectă valorile constituționale și lingvistice ale statului.

REFERINȚE:

1. VRASMA, E., *Dimensiuni și particularități care definesc parteneriatul educațional* https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Dimensiuni..educational.pdf. [Accesat:5.06.2025]
2. PÂNIȘOARĂ, I.O. *Profesorul de succes*. *59 de principii de pedagogie practică*. Iași: Polirom, 2015. 248 p. ISBN 978-973-46-5277-8
3. Codul Educației al Republicii Moldova, 2014, actualizat 2024. Disponibil: https://www.legis. md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro. [Accesat: 9.06.2025]

4. Strategia de dezvoltare *EDUCAȚIA 2030.* Disponibil: https://ipp.md/wp-content/uploads/ 2022/06/Buletin-informativ-aprilie-Educatia-2030.pdf. [Accesat: 22.06.2025]
5. DOROBANȚU-DINA, Roxana, *Parteneriatul educațional școală-familie – factor optimizant în formarea comportamentului prosocial al elevilor*, În: STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, 2022, nr.9(159), Seria "Științe ale educației" ISSN 1857-2103,ISSN online 2345-1025, p.81-88, https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/12/11.p.81-88.pdf [Accesat: 11.05.2025]
6. Avizul Curții Constituționale privind modificarea art. 13 din Constituția Republicii Moldova. Disponibil: https://www.constcourt. md/pageview.php?l=ro&id =277 &idc=11 [Accesat: 22.06.2025]
7. STRATAN ,V. *Consolidarea parteneriatului educațional școală – familie pentru asigurarea unei educații incluzive de calitate* . Disponibil: http://dir.upsc. md:8080/xmlui/bitstream/handle/ 123456789/3676/Conf-UPSC-25-03-2022-V1-p182-187.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Accesat: 1.07.2025]
8. BEZEDE, R. *Parteneriatul școală-familie: calitate și fiabilitate, 2009.*Disponibil: https://ibn. idsi.md/sites/default/files/imag_file/Parteneriatul%20scoala_familie_0.pdf. [Accesat: 1.07.2025]
9. MARIN, M., *Parteneriate pentru învățare*. Disponibil: https://ipp.md/wp-content/uploads /2017/10 /Sinteza-Marin-Mariana.pdf . [Accesat: 22.05.2025]

N.B. *Studiul a fost elaborat în cadrul Subprogramului "Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a curriculumului școlar", cod 011401.*